

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

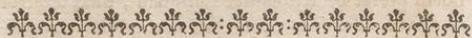
Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Cap. I. An sit in nobis aliqua euidencia, aut certitudo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

TRACTATUS VI.

De euidencia, & certitudine actuum intellectus.

CAPVT I.

An sit in nobis aliqua euidencia, aut certitudo?

I. **T**AMETSI de euidencia, ac certitudine actuum intellectus non nihil obiter attigerimus tractatu præcedenti, at operæpretium est in præfenti eas magis ex professo enucleare. Prima ergo sententia, vel potius amentia est aliquorum, quos refert, ac reprehendit Aristor. lib. 1. poster. cap. 3. omnia posse naturaliter à nobis demonstrari, omnia certo, & euidenter cognosci. Cæterum nihil fingi potuit stultius. Namque quis non verisimilibus modo coniecturis, sed certis, ac perspicuis rationibus assequatur, cœlum an compositum sit ex materia, & forma, vel potius essentialiter simplex, an concreta glacies, vel purissimus ignis, aut quinta quædam substantia in orbem mobilis, nullique elementorum affinis; an corpus fluidum, vel potius solidissimum, & sicut ære fusum; quot orbibus constet, & quænam singulorum, tum inter se, tum à nobis distantia, cursus item, ac recursus, & in hæc inferiora vis, & influxus, stellæ an sint eiusdem speciei cum suis sphaeris, an densi quidam ætheris globi non dissimiles, suo ne, an mutatio, & à solaribus radiis emendicato lumine micent; an sint innumerabiles, uti arenæ maris, vel potius mille viginti duo, ut placet Astrologis.

2. **I**am quis exactè noscat mensuras telluris, eiusque profunditatem, ac diametrum; aut super quo bales illius solidatae sunt, quove pacto in aëre pendent ponderibus libratae suis; quæ causa fecerit illam in campos extendi, desiderare in valles, & attolli in montes cœlo prope pares, an ita sit initio condita, vel potius sæuentis cataclysmi violentia eas illi tribuerit inæqualitates. Qua item vi maria tumeant, ac detumescant, & postquam fremens fluctus, & ex alto sinu spumans unda venit, rursus in se redeat, ne cum dispendio possessoris humani alienum occupet elementum, anhelitune suo id mundus efficiat, retractamque cum spiritu regerat undam undique, quippe ut aliqui vanissimè fingunt vnum animal; an sint depressi aliqui specus, quo reciproca maria resisdant, atque inde se iterum exuberantia attollant, an luna causas tantis meatibus præbeat, utpote ad cuius ortus, & occasus, ac proxt illa surgit, & demergitur ingens, & infinitum pelagus modo inundat campos, modo latè nudat, ac refugit.

3. **R**ursus ut Iobi cap. 38. verbis utar, quis ingressus est thesauros niuis, aut thesauros grandinis aspexit; per quam viam spargitur lux, ac diuiditur æstus super terram, quid dat vehementissimo imbri cursum, & viam sonantis tonitruui, quis est pluuiæ Pater, vel quis genuit stillas roris, de cuius vtero egressa est glacies, & gelu de cœlo quis genuit? Quis item certa, & euidenti ratione cognoscat, qua virtute magnes ad se ferrum, vel attrahat, vel certè alliciat, pisciculus paruus echeneis appellatus mediis procellis cogat stare nauigia, quod non vlla possunt vincula, non anchoræ irreuocabili pondere iactæ, scorpiari, & heliotropij flores sequantur solis conuersionem, co-

lumbæ ceruis solaribus exposita radiis tot modis colores variet, punicum, caruleum, ignem, & carbunculi speciem referentem, pallentem item, rubentemque, & alios omnigenos, quorum ne vocabula quidem memorare sit facile: Chameleon item, Polyypus, ac Tarandus, Scytharum, quos Gelonos vocant, animal, locorum, in quibus sunt, colores referant, ætæna notissimus Siciliae mons æternis præbeat incendiis materiam: Pyrites lapis Persicus, ita ab igne dictus tenentis manum, si valde prematur, adurat: alterius etiam Persici lapidis, quem Selenitem vocant, arcanus candor lunam sequatur, & cum ea crescat, ac deficiat: apud Hibernos nostros lactus quidam immersum sibi lignum partim conuertat in plumbum, partim in ferrum: apud Garamantas quidam fons sit tam frigidus interdiu, ut non possit potari, tam feruidus noctibus, ut ne tangi sustineat.

Præterea, ut cum Basilio epistola 168. loquar: *Qui se existentium scientiam assecutum esse, vel certè allequi posse, gloriatur, exponat nobis, quomodo, quod minimum est eorum, qua in lucem prodierunt natura habeat, & qua formica sit natura: Dicat, an spiritus, vel anhelitu vita ipsius contineatur, an corpus habeat ossium distinctione concinnatum, ac discretum: Nervisne, ac nodulis coniuncturarum roborata sit: An musculorum, & glandularum complexu nervorum natura vnde quaque conseruetur: An è sinu per dorsuales nodos ad caudam usque medulla prorogetur: Vtrum ex nervosa pellicula motis membris sit progrediendi facultas. Habeatne hepar, an sub hepate sit flaua bilis folliculus: Vtrum renes habeat, & cor, & arterias, & venas, & membranas, & diaphragmata. Nudane sit, vel crinita: An vnius tantum generis, aut multifariis utatur pedibus: Quandiu viuat: & qua sit illis propaganda posteritatis ratio: Quot prole factu dum generat, facundetur: Et quomodo, nec pedestres omnes sint formicae, nec alaræ omnes, sed alia humi repant, alia verò per aëra volitent. Dicat itaque nobis formicarum naturam, qui eorum, quæ in natura sunt scientiam cum fastu se prædicat assecutum, vel certè posse, si velit allequi.*

5. **S**ed quid moror in iis, quæ sunt extra nos? Quid, ut cum Augustino libro 10. confession. loquar, propinquius me ipso mihi, & ecce memoriæ meæ vis non comprehenditur à merecè in memoriæ campis, & antris, & cavernis innumerabilibus, atque innumerabiliter plenis innumerabilium rerum generibus, siue per imagines, sicut omnium corporum, siue per præfentiam, sicut artium, siue per nescio quas notiones, vel notationes, sicut affectionum animi, quas & cum animus non paritur, memoria tenet, cum in animo sit quidquid est in memoria: per hæc omnia discuro, & volito hac, atque illac, & penetro etiam quantum possum, & finis nusquam: & hoc quis tandem indagabit? quis comprehendet, quomodo sit: Haud magis perspectum est, num radioforum lumen rapidissimis meatibus, cursuque, & recurso videamus, an rerum species aduolent, & nostris in pupulis sidant: quatenus per concauas rupes, argutasque valles reflectatur sonus, vagisque ludat imaginibus aures: ut ceteri sensus nostri, tum interni, tum etiam externi suas obeant functiones.

6. **V**terius quis futuros euentus, rerumque fines certè, & euidenter præfagiat? *Nunquam expellamus nos, inquit Seneca lib. 4. de benef. cap. 33. Certissimam rerum comprehensionem: quoniam in arduo est veri exploratio: sed ea immo, quæ ducit verisimilitudo: Omne hac via procedit officium. Sic serinus, sic nauigamus, sic militamus, sic uxores ducimus, sic liberos tollimus,*

tollimus, cum omnium incertus sit euentus. Ad ea accedimus, de quibus bene sperandum esse credimus. Quis enim pollicetur serenitatem, nauiganti portum, militanti victoriam, marito pudicam uxorem, Patri pios liberos? sequimur qua ratio, non qua veritas trahit. Expecta, vt nisi bene cessura non facias, & nisi comperta veritate nihil moueris: relicto omni actu vita consistit.

7 Tandem, vt ad mysteria nostrae fidei accedam, quis lumine naturae demonstrat, certoque, & euidenter assequatur aeternam illam generationem verbi, Spiritus à Patre, & Filio processionem, triumque quantumuis personaliter distinctarum, tamen in eadem natura consubstantialitatem. Quis Verbi, vt rem Theologico Verbo dicam, incarnationem, & infinito distantium intervallo naturarum in eadem persona coniunctionem? Quis in Eucharistiae Sacramento sine pane panis speciem, sine mero meram eius effigiem, ac tam angustis definitam carceribus comprehensamque mensuris totam Domini Corporis, & Sanguinis molem? Quis ceterorum Sacramentorum institutionem, ac singulorum vi hominem supra hominem erectum, & diuinæ naturae participem factum? Quis denique rationes diuinæ providentiæ, & arcana illa, quæ teste Paulo non licet homini loqui? Cæterum, quia vanissimi commenti nullus est probatus, aut notus hodie auctor, nulla ratio, quæ difficultatem facillat, non plura, nec istamet ad scholasticum, ac metaphysicum rigorem: nam vt Claudiani Mamerci lib. 3. de animæ statu capite 16. verba vsurpem; *in auras tela iacere, & sine hoste pugnare casta contentio est, & virium frustratio, quod ita erit ingloriosum, vt laboriosum.*

8 Secunda aliorum sententia est, nullius rei nobis inesse scientiam, nullius certitudinem, aut eidentiam. Ita Academici noui, vt Arcestylas, Lacydes, Carneades, & alij. Ita etiam Pirrhonij sic à Pirrhone dicti. Hæc opinio minus intolerabilis est præcedenti, ac non planè toleranda. Principio namque, quis nesciat, quis non certo, & euidenter cognoscat semetipsum existere, hominem esse, videre, audire, &c. solem lucere, post eius occasum, tenebras noctemque sequi, quodlibet esse, vel non esse, impossibile esse simul esse, & non esse, omne totum esse maius sua parte, aliaque id genus axiomata.

9 Deinde: si nihil certum nobis, nihil esse potest euidenter, irriti sint necesse est decursum ad hoc æui sapientum omnium conatus, ac labores, superuacanea, ac malè collocata studia: Frustra certè inuestigauerint Thales tempora, Athalasydera, Zetus pondera, Chrisippus numeros, Euclides mensuras, Orpheus sonos, Hippocrates morbos: Frustra diuiserit Socrates, definiert Plato, argumentorum modos, ac figuras tradiderit Aristoteles; vt alios recentiores taceam. Respondent aduersariorum aliqui, sapientum omnium, vel fuisse, vel certè debuisse esse scopum, non verum certa, & euidenti ratione cognitum, sed verisimile. Cæterum vt Petrum, verbi gratia, esse similem Paulo cognoscere nequimus, nisi quis, qualisque sit Paulus nobis constet, ita verisimile assequi non possumus, quin nobis liqueat, quid sit ipsum verum: at quod in rebus est verisimile consequi valeamus, vt largiuntur contrarij, ne certè frustra tum ipsi, tum cæteri omnes litteris operam impenderint: ipsius ergo veri certa, & euidentis notitia, ac veluti lux quædam nequit interdum animis nostris non affulgere.

10 Ad hæc aduersarij, vt de eis præter alios refert Aulus Gellius lib. 1. r. noctium Atticar. cap. 5. nihil decernunt, nihil constituunt, sed in quærendo sem-

per, considerandoque sunt, quidnam sit omnium rerum, de quo decerni, constituique possit, ac ne videre quoque planè quicquam, nec audire sese putant, sed ita pati, afficique, quasi videant, vel audiant, eaque ipsa, quæ affectiones istas in sese efficiant, qualia, & cuiusmodi sint cunctantur, atque insistant: omniumque rerum fidem, veritatemque mistis, confusisque signis veri, atque falsi incomprehensibilem videri aiunt. Vnde commenrantes dicti sunt, necnon obligantes, & ambigentes. His suppositis, aut intellectus iudicat hic, & nunc, vt aiunt, ita operandum esse, vel non, sed potius, an ita debeamus operari, vel secus, in medio relinquit, nihilque definit? Si secundum; voluntas quodcumque velit, & in quacumque se inflexerit partem, haud peccabit, cum intellectus, quem sequi debet neutram partem alteri vnquam præferat: si primum; iam ergo haud est assensus in omni re cohibendus, sed in plurimis, videlicet practicis, ac moralibus præstandus.

11 Insuper aduersarij, aut sciunt se nihil scire, certoque, & euidenter cognoscere; & in hoc solo nobis cunctandum, & ambigendum non esse censent, vt placet nouis Academicis; & hoc facile refelli potest: cur enim ignorantiam nostram scire possimus, & non alia obiecta? præsertim cum facilius sit res positiuas, quam negationes comprehendere, nec cæni nisi per illarum species, & imagines soleant innotescere: aut propterea, vt Pirrhonij disputant, ne nos etiam nihil scire, & perspicua, certa que ratione assequi nobis haud constat, atque ita si res habet, quorum quod nesciunt tantopere asseuerant? quorum nobis contradicunt, quando haud sciunt, an sit vera nostra sententia, suaque potius falsa?

CAPVT II.

Quarundam rerum esse in nobis eidentiam, ac certitudinem formalem, & aliarum non esse.

12 Media ergo sententia inter duas extremas hætenus profligatas, ac longè verior est, non de omnibus rebus, nec etiam de nulla esse in nobis certam, & euidentem notitiam: aut esse de aliquibus, & non esse de alijs. Ita cum Aristotele Peripatetici omnes, tum ethnici, tum etiam Christiani, præsertim vero Augustinus, Damascenus, Thomas, Scotus, & eorum asseclæ, necnon nostri omnes auctores.

13 Quin etiam in eadem sententia fuisse arbitror non paucos, qui pro sententia sententiam, ac scientiam omnem negante referri solent. Id de Anaxagora, Democrito, Empedocle, & alijs magni nominis philosophis antiquitatis, præsertim vero Pythagora, ac Platone testantur nostri Conimbricenses quaestione præmiali physicorum superius citata. Atque quod attinet ad Platonem, cum nobiscum facere latis indicant hæc eius verba in Phædone: *Vera ratio est donec corpus habeamus, permixtusque sit tali malo noster animus, nunquam nos id, quod iam olim concupiscimus satis plene consequuturos: concupiscimus autem veri scientiam.* Pende particulam illam *satis plene*, quasi non omnino, aut omnium, sed plurimarum rerum nobis in hac vita neget scientiam. Philo item Iudæus, quem communiter nobis obiciunt aduersarij, & etiam non aduersantes sic ait in libro de somnijs: *Mihi videtur hic puteus* (scilicet iuramentum) *quo digressum scriptura refert Iacobum) significare scientiam, quæ suapte natura in profundo sita est,* non